

Trekkfestspill

DAGENS NÆRINGS LIV MORGEN 20.05.2006 Side 3

Forfatter: Hugo Lauritz Jenssen, Paris

Denne uken ble en Stradivarius fra 1707 solgt for 21,5 millioner kroner på en auksjon hos Christie's i New York. Bandoneonvirtuos og festspillmusiker Per Arne Glorvigens instrument fra 1929 kostet 350 dollar på en antikvitetsjappe i Buenos Aires.

ALLE TREKKSPILL ER fattigmannspiano - le piano du pauvre. Nå finnes det supermodeller til konsertbruk som koster 150.000 kroner, men de låter ikke så bra som dette bandoneonet bygget av Alfred Arnold i den østtyske byen Karlsfeld, på grensen til Tsjekia. Dette var finmekanikkens hjerte i det gamle Europa, sier Per Arne Glorvigen.

Han er mager og forunderlig som en Hamsun-figur. Glorvigens viltre humor vil komme uhemmet til utfoldelse under åpningen av Festspillene i neste uke. Da skal han fremføre en usannsynlig, hysterisk multspråklig versjon av "Peer Gynt".

- Som Gudbrandsdøl e' æ jelma beæra over at e' ska' få lov til å værre festpelmusiker. Jeg blir flau når jeg tenker på hvem som kunne vært det. Jeg går til oppgaven med ærefrykt. En sa at jeg måtte være Norges største bygdetulling. Det var en bra kompliment, sier Glorvigen.

Bandoneonisten er også kosmopolitt. Og kanskje må han ha en helt særegen humoristisk legning for å gå løs på et så vilt ulogisk instrument som bandoneon, trolig det eneste ulogiske tyskerne noen gang har oppfunnet.

Som en kule. Glorvigens nærkafé er Café Au Metro Au Mitro, ved Place Flix bou, der åtte løver stumt vokter rundkjøringen som en gest til den første svarte franske koloniguvernøren. Forfedrene til bou var slaver - mens trafikken brøler forbi. Han pakker begeistret ut belg, dansehallene. For Arnold-bandoneonet er årene mellom 1925 og 1942 den gyldne tid. Fordi det låter n tone når belgen dyttes sammen og en annen når den dras ut, har bandoneonet fire forskjellige klaviatur. Det har vanligvis 72 knapper som gir 144 toner over fem oktaver. Det er mer enn nok til å bli svimmel av.

- Intellektuelt er det et perverst instrument. Det krever en motorisk hukommelse. De siste tonene i skalaen på venstre hånd er plassert i hvert sitt hjørne. Det er ingen logikk. Bommer du på en tone, kan det plutselig komme en tone to oktaver høyere enn du hadde tenkt.

- Hender det at du bommer?

- Å, jada.

Glorvigen demonterer sitt elskede bandoneon blant ølglass og kaffekopper. Det er bygget av tre og metallbeslag. Belgen er av papp og lær. Det er limt og spikket til. Det varer nok i ti år til, tror han.

Faren til Glorvigen har vært kokk på Waldorf-Astoria i New York. Etter noen andre stopp omkring i Norge, slo familien seg ned i bygda Dovre, 12 kilometer sør for Dombås, og overtok kafeen ved siden av veien. De ville at ungene skulle vokse opp på et trygt sted. Per Arne skrubbet kjeler.

Oppveksten i Dovre har gitt ham en viss erfaring fra råkkebænn' og gåmåldans, med gitar og bæljespell. Fire års trekkspillstudier i Oslo ble avsluttet i 1987. Han dro til Paris for lære fransk, han var grundig lei trekkspill og musikk. Der fikk han høre et bandoneon - og visste plutselig at han hadde funnet sin lyd.

- Jeg greier ikke beskrive lyden. Den er så ren at klassiske musikere elsker den.

Pilegrim til Buenos Aires. Han var 25 år, ferdig med musikkutdannelsen - og tok fatt på nytt. Alle fortalte Glorvigen at det var et håpløst prosjekt å forsøke å mestre bandoneonet så sent i livet. Men lyden var en forhekselse.

Glorvigen oppsøkte bandoneon-mesteren Juan Jos Mosalini - og fikk noen privattimer. I 1990 reiste Glorvigen på sin første pilegrimsreise til tangometropolen Buenos Aires - og gikk trøstig i gang med å lære seg spansk. Det var absolutt nødvendig for å komme på innsiden av det språket tangoen er.

- Jeg har et ekstremt dårlig korttidsminne, og et ekstremt godt langtidsminne. Jeg er dårlig til å lese noter, og må stort sett lære ting utenat. Jeg bruker lang tid å øve det inn. Hadde jeg vært pianist, hadde jeg ikke hatt en sjanse. Men når jeg først har lært noe, sitter det som regel bra. Da jeg var forlover for min beste kamerat, var presangen min at jeg resiterte et dikt av Herman Wildenvey, "Ungdomsreisen" - alle 52 vers. Utenat. Det tar et par og tyve minutter. Men jeg glemmer og forlegger stadig vekk ting. Jeg har regnet ut at jeg har brukt tre uker av livet mitt på å lete.

Før Festspillene braker løs i Bergen i neste uke øver han mye. Det er så mange konserter, og så mye musikk.

- Det blir mye Mauricio Kagel nå. Han er argentiner og er en av de fremste samtidskomponistene. Han har skrevet et par verk for bandoneon, og skal selv resitere en samtidstango på et imaginært språk i Bergen. Det er hysterisk og teatralisk, og fører publikum ut på glattisen. Jeg liker det.

I Paris fikk Glorvigen argentinske venner. Og han traff henne som han giftet seg med. Hun er også argentiner i parisisk eksil.

- Hun er psykolog. De er som regel det i Argentina. De er enormt opptatt av psykoanalysen. Freud er Gud. De er usikre på seg selv, har dette europeiske på et feil kontinent. Fra Dovre må en kjøre i to timer til psykologen for Nord-Gudbrandsdalen i Lom. Da skal du ha alvorlige problemer. I Buenos Aires er det helt alminnelig. Nesten alle går til psykolog. Buenos Aires er fantastisk. Jeg er forelsket i byen. Men det er for langt unna det som kalles avantgarde. Buenos Aires er plassert 30-40 år tilbake i tiden.

Kremers skole. Alle solister på dette toppnivået har en eller annen beretning om oppstigning. Glorvigens steg opp svært sent. På musikkhøyskolen delte han leilighet med dirigenten Rolf Gupta. Han viste trekkspilleren fra Dovre hvem Iannis Xenakis og Nikolaus Harnoncourt var.

- Jeg ble introdusert for hele det klassiske spekteret, også for Gidon Kremer. Når telefonen kom fra Amsterdam, og de trengte noen til å spille bandoneon, så visste jeg hvem Kremer var. Det var mange som sa nei. Det var dårlig betalt. Det er som regel det i Amsterdam. Det jeg har lært mest av Kremer, er å se langt frem, og blåse i hva alle andre gjør. Men han bød på en hard skole. Jeg kom ut fra scenen etter en konsert i Salzburg, hvor det gikk nokså dårlig. Jeg sa til ham: Sorry Gidon, I get so nervous when I play.

Han svarte: That's strange, Per Arne. I also get very nervous - when you play!

For Per Arne Glorvigen er stadig konsertene en ekstrem situasjon. Det tar både på kropp og sjel. Og han liker ikke jazz. Til høsten går han i gang med skrive egen musikk, for bandoneon, for seg selv.

- Det blir den totale egotripp. Kanskje musikken blir inspirert av Astor Piazzolla, Kagel, John Cleese. Det blir nok ganske sjokkerende for mange, men ikke kjedelig.

- En bergensk kosmopolitt og festspiller som Ole Bull?

- Jeg kan identifisere meg litt med ham. Bortsett fra at han var mye flinkere. Men jeg kan ikke tenke hverken på Ole Bull eller på Piazzolla. Jeg må bare kjøre mitt løp. Jeg er støtt på tynn is, og lever et farlig liv. Jeg regner ikke med å bli gammel.

Det beste stedet i Paris å være gatemusiker er på vognene i metroen, mener Glorvigen. På linje n fra Chatelet spilte han fire stasjoner til Concorde. Så samlet han inn til Champs-lyses. Så snudde han.

- Du blir helt sprø av det. Men den 30. i hver måned kunne jeg bla opp tusen franc i husleie på det norske huset. Da ble jeg populær.

Som metromusikant gikk han med trekkspillet på ryggen - og betalte aldri billett. En gang ble han fanget av de automatiske klappdørene. Han sto på den ene siden, og trekkspillet på ryggen befant seg på den andre siden. Billettkontrollørene hånlø av ham.

- Den beste opplevelsen hadde jeg da jeg gjennom den forferdelig summingen hørte stemmer på syngende trøndersk. Jeg sa ingenting, og gikk over fra å spille franske valser til å synge "Nidelven". Det ble vill applaus. Og en andektig stillhet før en av damene sa: Alf, Alf! Gi'n hoinner krona!

Tangokongen. Piazzolla er argentineren som nyskapte tangoen.

- Han var en stor låtskriver. Jeg traff ham en gang, sammen med hun som ble min kone. Piazzolla var der med sin tredje kone, betraktelig yngre enn ham. De hadde sine feider, tror jeg. Fru Piazzolla sa høyt til kjæresten min: Uansett hva du gjør - gift deg aldri med en musiker! Piazzolla så beklemmt ned i gulvet.

Glorvigen har påbegynt sitt neste plateprosjekt: Piazzolla møter Bach. "Das Wohltemperierte Klavier" på bandoneon er et komplett selvmordsforsøk.

- Jeg er ikke en Andsnes. Jeg er aldri sikker på at det går bra. Men det skal bli artig med Festspillene. Er du en iskremmann? Rett rundt hjørnet, på Raimo, har de verdens beste iskrem. En med ingefær. Jeg er der ofte. Jeg lover at du ikke blir skuffet.

Navn: Per Arne Glorvigen Alder: 42 år Bakgrunn: Norges musikkhøgskole, musiker på metroen i Paris, konserter og cd-er med blant andre Gidon Kremer, Alban Berg-kvartetten og Leipzig strykekvartett. Stilling: En av verdens ledende bandoneonister, med base i Paris Aktuell: Årets festspillmusiker med ni konserter på 11 dager under Festspillene i Bergen.